



ГАЛЕРИЈА
ЈОВАН ПОПОВИЋ
ОПОВО

СРПСКА
СКУЛПТУРА
ДО 1941.

ОПОВО — 1972.



M

**ГАЛЕРИЈА „ЈОВАН ПОПОВИЋ“ У ОПОВУ И НАРОДНИ МУЗЕЈ
У БЕОГРАДУ ПРИРЕЂУЈУ ИЗЛОЖБУ „СРПСКА СКУЛПТУРА ДО
1941. ГОДИНЕ“ У ЧАСТ 125. ГОДИШЊИЦЕ ОСНИВАЊА ГАЛЕРИЈЕ
МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ.**

ГАЛЕРИЈА • ЈОВАН ПОПОВИЋ ОПОВО

**СРПСКА
СКУЛПТУРА
ДО 1941.**

О П О В О — 1972.

Аутор изложбе

Др МИОДРАГ КОЛАРИЋ

Каталог израдила

Мр КАТАРИНА ПАВЛОВИЋ

НИКОЛА КУСОВАЦ

●
Одговорни уредник

ВЕЛИБОР СТЕФАНОВИЋ

●
Ликовна и техничка опрема

НОВО ЧОГУРИЋ

Фотографије

БРАТИСЛАВ ЛУКИЋ

Коректура

ЕМИЛИЈА РАМОВИЋ

●
Каталог је штампан ћирилицом у 600 примерака, јуна 1972.

Изложбу поставили

МИХАИЛО ПАУНОВИЋ

НИКОЛА КУСОВАЦ

Издавач

ГАЛЕРИЈА „ЈОВАН ПОПОВИЋ” — ОПОВО

Цинкографија и штампа

„ПРИВРЕДНИ ПРЕГЛЕД”, Београд, маршала Бирјузова 3—5

На насловној страни

Кат. бр. 19 — ПЕТАР ПАЛАВИЧИНИ: Портрет Раствка Петровића

Кад је у питању начин изражавања, скулптура није никада била велики про-бирач: тамо где нема њеног омиљеног материјала, камена или бронзе, она ће наћи дрво; у недостатку дрвета, задовољиће се мање трајним средствима, земљом или садром, па чак, ако то прилике захтевају, и обичним воском. Али оно, чега се та прастара ликовна дисциплина неће никада одрећи, без обзира на схватања или обичаје, без обзира на обдареност или стваралачку машту самих уметника, то је осећање за шуну, чврсту, темељито изграђену форму и збијену, строгу моделацију. Она не зазире од простора и за њу дубина хоризонта или висина неба могу бити само побуде за одмеравање сопствене величине или трајности. Ослобођена потребе да нам бојом намеће једну варљиву слику света, она је у највећој могућој мери ускладила односе између запремине и форме. Међутим, за разлику од сликарства, скулптура има, поред једне димензије вишег, неколико предности мање, међу којима је на првом месту способност да се ослободи свега што подсећа на реалан поредак ствари. Зато ће увек бити уз человека и природу, неприхватљива од оних који су материјалној страни живота претпостављали свет идеја или спиритуализам. Видећемо је да цвета у временима строгих стилова и једноставне конструкције а своје слабости је откривала само под притиском апстраховане материје или разбијених форми.

У српској уметности, скулптура се јавља с несхватљивим закашњењем, али је бар, с обзиром на њене већ поменуте особине, избрала право време. Могло је то, да смо имали више среће, бити у доба ренесансе, или, да смо имали мање предрасуда, за време класицизма; међутим, она је до нас стигла под окриљем реалистичких схватања, налазећи корисне претходнике у сликарству и литератури. Њен први представник, Петар Убавкић, упознао је предности класичног начина моделовања тамо где се то могло учинити најбоље, и са најмање отпора: у Минхену и Риму; а када то стилско схватање буде, пред искушењима импресионизма, суочено са својим сопственим противуречностима, њих ће, као манир или као начин изражавања, преузети два Убавкићева следбеника, Ђорђе Јовановић и Симеон Роксандић. Убавкић је био, пре свега, одличан зналац заната, и само га је медитеранско осећање за материју, мермер и бронзу, задржало да лакоћу и непосредност свога моделовања не претвори у рутину. Па ипак, највише успеха имао је тамо где се његово длето опасно приближава маниризму („Жена под велом”), док је своје врло цењене репрезентативне портрете оптерећивао безбрojним детаљима („Вук Каракић”, „Краљица Наталија”). Он се у ствари непрестано колебао између тежње за монументалношћу и урођеног смисла за фино, танано исцртавање ликова и аксесорија, нарочито на плакетама или мањим портретима („Глава Карађорђа”). Међутим, имао је довољно искуства, и још више дара, да својој скулптури осигура чврсту равнотежу маса и да постигне једно заиста ретко стилско јединство. Ђорђе

Јовановић је као и Убавкић, отпочео своје студије у Минхену, али касније одлази у Париз, и то управо у време када се академизам коначно разширао с импресионизмом. Он је, као и Убавкић, претпостављао искуства класичне уметности тражењу нових путева; међутим, код њега се Убавкићева мајсторска профилација, једноставна у поступку, али веома сажетих површина, повија и размекшава пред осећањима више литерарним него формалним, и он ће своју материју изграђивати без једног одређеног унутарњег упоришта, прожимајући је, у замену за чврсту фактуру, неком врстом сетне патетике. Тако смо добили уметника елегантне форме и распеваних, мајсторски обрађених површина, али, у исто време, скулптора који је, склон великим, монументалним композицијама, разбијао своје волумене на мање, самосталне скупине без јединствене стилске конструкције. У мањим фигуранлим делима, рељефима и портретима, он је био сигурнији, смелији, чвршићи, остављајући нам, у тренуцима искреног на дахнућа, мала ремек-дела свога мајсторског длета и свога поетски расположеног реализма („Србија”, „Мирис ружа”). Симеон Роксандић је упознао Минхен без Париза или Рима и на његовим ће се скулптурама лако уочити колико је он био удаљен од извора и узора реалистичке школе. Није био мање добар занатлија од Убавкића шити више оптерећен радознатлошћу за стилска превирања од Јовановића и то му је обезбедило истакнуто место међу нашим академичарима. Он је настојао да на хеленистичким темељима изгради једну свежију, савременију концепцију форме и моделације, па је, полазећи од класичне тематике („Дечак који се подбио”, „Дечак који вади три из ноге”), покушао да неуједначеним распоредом масе и оштријом фактуром обезбеди својим скулптурама ону унутарњу напетост коју су вајари после Родена оставили у наслеђе сецесији. Можда би га истрајност на том путу довела до резултата драгоценог за нашу уметност; међутим, он није имао даха да оде даље од наглашавања или преглашавања структуре својих узорака, али је зато на својим малопродајним портретима („Портрет Ане Маринковић”, „Аутопортрет”) умео да се уздигне до искреног осећања за стил и материју. Овоме кругу припадају још два некада врло цењена и запослена уметника, Драгомир Арамбашин и Марко Брежанић, први као мајстор женских актова и мањих фигура, понекад изузетно високе вредности („Чежња”, „Рибар са мрежом”), други као вредан и савестан портретиста.

После успона и потврде реализма, могло се очекивати да ће наша скулптура, по редоследу збивања, поћи у сусрет једном такође превазиђеном схваташњу: импресионизму. Међутим, потреба за новим била је јача од навика, па је један млади уметник са обала Јадрана, Тома Росандић, успео да од медитеранских традиција и помодне бечке сецесије начини нешто налик на експресионизам. Будући да границе ова два схватања још нису јасно подвучене, ми можемо Росандићеву готичарску стилизацију и барокно развијање површина свrstавати у било који од наведених праваца, под условом да се за коначну оцену овог изузетног уметника употребе две његове основне врлине: смисао за монументалност и осећање покрета. Он је умео, више него ико пре њега, да неартикулисану, аморфну материју уздигне до чистих и јасних облика живота, да у њој открије кључна места мировања или мобилности, да јој обезбеди непоновљиву величину или дубину и да од те исте материје начини нешто живо, топло, гипко и покретљиво. У сложеном растеру његовог начина компоновања, у рељефима („Игра”, „Младост”) или слободним фигурама („Млада жена”), може се наслутити она недокучива мирна ведрина античких скулптора, а када из сплета својих јако наглашених форми или површина извуче неки акценат драматике или поезије („Свирач на харфи”, „Глава Христа”), он ће бити заиста искрен и људски. Њему је од свих савременика најближи Ристо Стијовић, пенадмашни мајстор скулптуре у дрвету и наш најзначајнији анималиста. Склон

такође стилизирању и експресивности, Стијовић се, као париски ћак, по неким особинама ипак разликује од Росандића, нарочито у схватању покрета и осећању за материју. Упркос вештини да велике формате обради минуциозно као и мале, он је у суштини лиричар, увек у заносу пред телесном или емоционалном лепотом својих модела, изражавајући љупкост његових покрета или ведрину расположења („Девојка с велом”, „Глава жене”) једноставним или надахнутим средствима — фином линијом тела, једва видљивим осмејком, топлим и живим површинама, пежном, скоро прозрачном фактуром. Извесна архаичнаnota његових женских актова, пуних неке троме, источњачке грације, још више је подвлачила поетичну лакону и смиреност његовог поступка. Његов нешто старији савременик, Петар Палавичини, био је не мање осетљив на форму и материју, било да је у питању бронза или камен; он је, међутим, на своју скулптуру применио неку врсту дедуктивног поступка, разложући форме и волумене до његовог безмalo рудиментарног стана. Наступио је испрва једноставно, са строгом и шкrtом моделацијом, покривајући своје овлаш стилизоване фигуре глатким и чврстим површинама. Касније, у току студирања код прашких мајстора Мислбека и Стурзе, он се враћа пунијим и тежим облицима, па је, задржавајући ранију строгост профилације, начинио своју материју и своју фактуру лаком и топлом, огледајући се у актовима, и мушким и женским, са неком врстом мајоловски безазлене и љупке чулности („Рибарка”, „Девојка са зделом”, „За плавом птицом”). Међутим, у портрету он задржава своје чистунство и своју формалину уздржливост из млађих дана, одлазећи безмalo до конструктивистичких решења („Портрет Растика Петровића”, „Дон Кихот”). Оданде, докле је Палавичини стигао са својим портретима, полазе два веома даровита али не много утицајна уметника, Живојин Лукић и Душан Јовановић Ђукин. Они својом скулптуром, или бар једним њеним делом, покривају раздобље нашег кубизма, остајући поклоници оштрих бридова и геометријске форме нешто дуже него сликари. Јовановић је, као париски ћак, био стилски доследнији, па је, црпећи поуке од Липшица и Задкина, оставио неколико фигуралних композиција од посебног значаја за нашу савремену скулптуру („Добошар”, „Девојка под лантерном”). Лукић убрзо напушта своје место на истуреним положајима авангарде („Глава младе жене”), опредељујући се за ситну пластику и медаљерство, па чак и за камење, и оставља нам десетак изванредних ликових композиција у седефу или кости.

После ових уметника, стилска струјања у српској скулптури добијају много бржи, у исто време и много значајнији ритам. Даља померања према новим формалним истраживањима настављају Срећен Стојановић и Лојзе Долинар. Овај потоњи је старији, али је Стојановић, после студија у Бечу, кренуо врло брзо у Париз да би се, посредством Бурдела и његовог атељеа, нашао у средишту збијања. Упркос очекивањима, Бурдел није извршио неки видљивији утицај на његову скулптуру, али се исто тако не може прихватити да Стојановићев поступак води своје порекло од импресиониста. Стојановић се испрва јавља са згуснутим, чврсто изграђеним структурима („Глава Бакометија”), пре-лази затим на широке, једноставне али строго разграничене површине („Мој отаџ“) да би се ускоро посветио неговању живље, немирније, светлије фактуре („Портрет Николе Вулића“). Могао је, кад год зажели, да од лирски надахнутих и овлаш стилизованих рељефа („Девојка с ружом“), или фино моделованих глава („Портрет кћери“), пређе на монументалне фигуралне композиције у камену, бронзи или дрвету („Карађорђе“, „Споменик на Венцу“, „Роб“). Долинар је мање полагао на конструкцију а много више на покрет, држећи се неке врсте експресивне стилизације („Рањени рудар“), али је на групама с више фигура умее да се уздигне до неоспорног осећања за чистоју стила и јединство у поступку. Уз њих се обично сврстава Илија Коларовић, скулптор мањег

дара за монументалност, али снажног израза који је чак и у мањим форматима („Торзо младе жене”), или портретима („Глава сликарке К. Д.”) умео да своју материју испуни напетошћу и топлином истинског живота. Овој групи, по нашем мишљењу, припада и Михајло Томић, сензибилилан и тананог укуса, у исто време бурделовски склоен композицијама с класичним распоредом маса али дионизијском разиграношћу форме („Игранка у берби”).

Поетски реализам у сликарству четврте деценије нашао је одјека и у скулптури. Један од представника овога схваташа, Милан Недељковић, налазио је лепоту форме и углађеност фактуре у некој врсти разблаженог и умекшаног веризма („Попрсје девојке”); Перешић Милић, узимао је још већи залет, безмало од ренесансних мајстора, док је Радета Станковић тражио своје узоре међу представницима импресионизма. Међутим, код млађих скулптора опажају се промене које произлазе из уверења да од уметности треба тражити нешто више од лепоте форме или мајсторства обраде, мада се они ни у ком случају не одричу ни једног ни другог. Стеван Боднаров, на пример, непријатељски је расположен према стилизацији или декоративности али му је исто тако страна и експресија; његов је поступак можда најближи реализму („Портрет Љубице Сокић”), али реализму оплемењеном финим познавањем психологије и тананошћу поступка. Владета Пиперски је своју скулптуру очистио од свих сувишних тектонских елемената; једноставан и непосредан („Везиља”, „Глава девојчице с витицама”), он је представник уметности отворено форме и дубоке, искрене осећајности.

Др Миодраг Коларић

КАТАЛОГ

ПЕТАР УБАВКИЋ, вајар (Београд, 1852—1910)

По завршеном трећем разреду гимназије Убавкић је са државном стипендијом отпутовао у Минхен, где се 16. октобра 1875. год. уписао на Академију ликовних уметности. Поред Академије посећивао је и Kunstgewerbeschule. Боравак и студије у Минхену прекинуо је по избијању српско-турског рата. Вратио се у Београд 1877. и ступио на дужност „учитеља моделисања на београдској реалци“. На тој дужности није остао дugo и већ 1878. одлази у Рим, опет као државни стипендиста. Тамо је две године учио на Regio instituto di bell Arti, а ради даљег усавршавања остао је у Италији све до 1889, када се поново вратио у Београд на стару дужност. Доношењем новог закона о средњим школама остаје без предмета, па буде постављен за учитеља цртања и лепог писања у Вишој женској школи. Своју наставничку каријеру, у којој је напредовао до звања вишег учитеља вештина, завршио је као наставник III београдске гимназије. Боловао је од проширења аорте и умро је 27. јуна 1910.

Дело Петра Убавкића, првог вајара новије српске уметности није бројно, али је веома значајно. Своје радове је излагао у Народном музеју 1882, Грађанској касини у Београду, на изложби у Риму 1885, затим на Светској изложби у Паризу 1889, када је добио медаљу III класе за вајарство, па 1900, и коначно девет радова на Првој југословенској изложби у Београду 1904. и два рада на Другој југословенској изложби у Софији 1906.

Међу његовим делима посебним ликовним вредностима се истичу: Жена с велом, Циганка, Краљица Наталија и Вук Каракић, сва рађена у мермеру.

Основна библиографија: Миодраг Коларић, Грађа за монографију Петра Убавкића, вајара, Зборник радова Народног музеја, III, Београд, 1957, стр. 213—231.

1. КРАЉИЦА НАТАЛИЈА

мермер, в. 88 цм.

потписана: „Убавкић 1887, Рим“.

Н. М. (Народни музеј), инв. бр. 128.

2. ВУК КАРАЦИЋ

мермер, в. 91 цм.

потписана: »P. Ubavkić Rim 1899«.

Н. М., инв. бр. 99.

ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ, вајар (Нови Сад, 1861 — Београд, 1953)

Јовановићев отац Никола, учитељ у Пожаревцу, омогућио је сину да стекне солидно основно образовање. По завршеној реалици омогућио му је да се упише на Велику школу у Београду. Ту је у техничкој школи, на одсеку за архитектуру, провео годину дана, а напустио ју је ради одласка у Беч. На Академију у Бечу, одсек за вајарство, уписао се Јовановић 1.VIII 1884, али ни ту није остао дugo и већ је 16.IX 1885. ступио на Минхенску академију, вајарски одсек у класи професора Видмана. Коначно, диплому је добио 1890. године у Паризу, где је на Школи лепих уметности студирао у класи професора Шапија и Анжабера. Затим се на кратко враћа у домовину, где током 1891. ради као наставник пртња у I београдској гимназији. Поново је у Паризу 1892. и тамо остаје до 1903.

Професор је и директор Уметничко-занатске школе у Београду од 1905. до 1919, односно, ратне године је провео у Француској, а од 1919. до пензионисања 1926. био је професор IV београдске гимназије и инспектор Министарства грађевина. Редован члан САН је од 1920.

Био је један од оснивача Ладе 1904. и њен члан до 1910, затим је члан уметничког друштва Медулић. После рата од 1920. до 1932. поново је члан Ладе. Један је од оснивача Удружења ликовних уметника Београда.

Први пут је излагао на Париском салону 1889, а исте године и на Светској изложби где је добио бронзану медаљу. Златну медаљу је добио на Светској изложби у Паризу 1900, а сребрну на Међународној изложби костима у Петрограду 1902. Самостално је излагао 1905. у Новом Саду, а 1901, 1919, 1921, 1923, и 1933. у Београду. Истујао је на много бројним заједничким изложбама, а најчешће је излагао са Ладом.

Јовановић је без сумње најплоднији српски вајар. Аутор је великог броја споменика широм Србије, а посебно у Београду, док највећи део његове вајарске баштине чине портрети и плакете.

Међу најзначајније Јовановићеве радове убрајају се: Споменик Косовским јунацима у Крушевцу, Кнезу Милошу у Пожаревцу, па затим скулптуре Туга, Остављена, Жртве рата, Мирис ружа и рељеф Србија.

Основна библиографија: Ђорђе Јовановић, вајар (Аутобиографија), Годишњак СКА, XXVIII, 1921, стр. 257—263; В. Р. Петковић, Ђорђе Јовановић — Поводом његова јубилеја, СКГ, XVIII, 1926, стр. 65—68; С. Стојановић, Ђорђе Јовановић, 22.I 1861 — 23.III 1953, Глас САН, V, 1953, стр. 236—238; Удружење ликовних уметника у Београду 1919, Београд, 1969, стр. 140, 141, 151. и 152.

3. ОСТАВЉЕНА

бронза, в. 52 цм.

потписана: „Ђ. Јовановић 1907.“

Н. М., инв. бр. 58.

4. СРБИЈА

рељеф у мермеру, в. 33 цм.

потписана: „Ђ. Ј. 1909.“

Н. М., инв. бр. 62.

5. МИРИС РУЖА

мермер, в. 61 цм.
потписана: „Ђ. Јовановић 1914.“
Н. М., инв. бр. 86.

ЈОВАН ПЕШИЋ, вајар (Буковац, 1866 — Београд, 1936).

Пешић је најпре завршио основну школу у родном месту Пешић је изучио фотографски занат у Новом Саду и почeo да се бави вајарством. Када је био репрутован да служи сталан кадар у аустроугарској војсци, он је као војни бегунац прешао у Србију. У Београду се запослио као пртач у Министарству грађевина, али је 1909. био отпуштен из државне службе. Одмах по доласку у Београд почeo је да ради у атељеу Ђорђа Јовановића, али је убрзо међу њима дошло до сукоба и од тада је Пешићев рад потпуно самосталан. У Првом светском рату је учествовао као добровољац и на фронту радио као ратни фотограф. Пешић је прешао Албанију, потом је кратко време био у Лондону, па је онда са добровољачком дивизијом поново отишао на фронт у Добруџу. После 1919. Пешићев живот постаје све тежи. И поред огромне жеље за радом и читаве серије пројеката и учествовања на конкурсима он тако рећи не може да добије ни једну иоле значајнију поруџбину и углавном објављује карикатуре и ратне фотографије.

Велики број Пешићевих радова уништен је у првом и другом светском рату. Извајао је неколико споменика: Споменик Војиславу Илићу у Београду, Марку Мильјанову у околини Титограда, Стевану Сремцу у Сенти итд., као и низ статуeta и пројеката за споменике: Кроз Албанију, Његош. Пешић је био веома познат карикатуриста и објавио је низ карикатура, а покушавао је да се бави ликовном критиком и сликарством, али без величјег успеха.

Излагао је на изложби у Риму 1911. и на IV југословенској изложби у Београду 1912.

Основна библиографија: Катарина Павловић, Један заборављени српски вајар — Јован Пешић, Зборник Матице српске за друштвене науке, св. 34. Нови Сад, 1963, стр. 63—73.

6. КРОЗ АЛБАНИЈУ

бронза, в. 32 цм.
потписана: „Jov. J. Pesic Belgrade 1919“, „J. J. P.“
Војни музеј, инв. бр. 39/152

7. ПОРТРЕТ МУШКАРЦА

плакета, бронза, ш. 14,5 — в. 20 цм.
потписана: „J. J. Пешић 920“
Н. М., инв. бр. 422.

ПАШКО ВУЧЕТИЋ, сликар и вајар (Сплит, 1871 — Београд, 1925).

Склоност према уметности развијао је код Вучетића старији брат архитекта, од кога је добио и прве поуке из сликарства. Редовно ликовно образовање стицао је у Сликарској школи у Трсту, где се уписао 1886. Ту се у атељеу вајара Ивана Рендића упознао и са вајарском вештином. На Академији лепих уметности у Венецији ступио је 1893, а на Минхенску академију, одсек Natur — klasse код професора Раупа, уписао се 2. новембра 1898. Из Минхена одлази у Рим, па

Фиренцу и на крају, за стално, долази у Београд 1903. Српско држављанство је примио 1904. За Народни музеј у Београду је копирао фреске по манастирима Србије 1905. и 1906. Бавио се и педагошким радом. Тако је код њега учио и Моша Пијаде. Као ратни сликар заједно са српском војском повлачио се преко Албаније. Од 1916. до 1918. боравио је у Италији и Француској. После рата до смрти живео је и радио у Београду. Један је од оснивача Удружења ликовних уметника у Београду 1919.

Вучетић је пре свега сликар и његова сликарска баштина је обимна и значајна. Као вајар није урадио много. Зна се за његов Споменик Карађорђу подигнут на Кalemegдану, али уништен од окупатора 1916. Шоред тога израдио је два монументална Гладијатора за солунски дом у Зрењанину и низ декоративних скулптура за Народну банку у Београду. Најпознатији рад му је скица, студија за споменик захвалности Француској, позната под именом **Маријана**.

Основна библиографија: Владимир Петковић, Споменик Вожду, Штампа, 1909; М. Коларић, Српска скулптура до 1941, (каталог изложбе), Галерија Културног центра, св. бр. 21, Београд, 1963; Удружење ликовних уметника у Београду 1919, (каталог изложбе), Београд, 1969, стр. 138/9 и 150.

8. МАРИЈАНА

бронза, в. 39 цм.

потписана: „П. Вучетић“.

Н. М., инв. бр. 216.

СИМЕОН РОКСАНДИЋ, вајар (Мајска Польана код Глине, 1874 — Београд, 1943).

Пошто је у Глини Роксандић завршио Грађанску школу, потом га је отац, сеоски ковач, послao у Загреб да на Обртој школи изучи браварски занат. Међутим, захваљујући друговању с Р. Франгешом и Р. Валдецом уписао се на клесарско-вајарски одсек исте школе коју је завршио 1892. Његову жељу да настави вајарске студије помаже Управа српских црквених фондова из Сремских Карловаца која га као стипендисту шаље у Будим-Пешту на Уметничко-занатску школу. Пошто је исту завршио с одличним успехом омогућено му ји да се упише на Вајарски одсек Минхенске академије, класу професора Еберлеа, 8. јуна 1895. Убрзо затим остао је без стипендије, па се издржавао захваљујући клесарским пословима. Минхен напушта 1897. када по наговору Т. Јовановића одлази у Србију, где добија прво запослење, место наставника цртања Реалке у Ужицу. Од 1898. до 1907. ради као наставник цртања у Крагујевачкој гимназији. Годину дана, 1906—1907, борави у Риму. По повратку из Рима постављен је за наставника цртања у II мушкиј гимназији у Београду, а упоредно предаје и на Уметничко-занатској школи. Своју наставничку каријеру прекида због учешћа у ратовима од 1912. до 1918. а наставља је 1921. као професор Уметничке школе у Београду. На тој дужности остао је до смрти. Један је од оснивача Удружења ликовних уметника у Београду 1919.

Заједно с Убавкићем и Јовановићем сматра се најзначајнијим представником реализма у српској скулптури. Његово дело је обимно, иако је добрым делом уништено приликом бомбардовања Београда 1915. Први пут је излагао заједно с Ристом и Бетом Вукановић у Београду 1898, а затим у Риму 1906, на Српској изложби у Лондону 1907, Међународној изложби у Риму 1911, Југословенској изложби у Барселони 1929. и Лондону 1930. Такође је излагао на I, III и IV југословенској изложби, као и на многобројним заједничким изложбама, али највише на изложбама Ладе чији је члан био.

Роксандић је аутор бројних споменика широм Србије (Београд, Крагујевац, Врање, Велико Грађиште итд.). Међу његовим делима посебно се истичу: Рибар, Дечак који се подбио, Дечак који вади три, Младић с мандолином и Лавица с младунчетом.

Основна библиографија: З. Кулунџић, Портрети београдских уметника, Вајар Симеон Роксандић, Београдске општинске новине, LVIII, 1940, св. 2; Марин Студин, Вајар Симеон Роксандић, Књижевне новине, 6XII 1949; Зора Симић Миловановић, Симеон Роксандић, Годишњак Музеја града Београда, IX — X, 1962/63, стр. 445—478; др Дејан Медаковић, Сима Роксандић, Скерлићева споменица, Београд, 1964, стр. 215—223.

9. ДЕЧАК КОЈИ ВАДИ ТРН

бронза, в. 62 цм.
потписана: „С. Р.“.
Н. М., инв. бр. 233.

10. МЛАДИЋ С МАНДОЛИНОМ

бронза, в. 67 цм.
потписана: „С. Роксандић 1925“.
Н. М., инв. бр. 401.

11. ЛАВИЦА С МЛАДУНЧЕТОМ

бронза, в. 207 цм.
потписана: „1927 С. Роксандић“.
Н. М., инв. бр. 207.

ТОМА РОСАНДИЋ, вајар (Сплит, 1878—1958)

Прве поуке о вајарству стекао је у радионици Билинића у Сплиту. Ту се спријатељио са једним младим моделаром који је дошао из Италије, Артуром Фераријем и најзад је под његовим утицајем Росандић одлучио да оде у Италију 1904. године. У Италији ради у каменорезачким радионицама и учи вајарство, а 1906. први пут шаље своју скулптуру Акт младог човека на изложбу у Милано. Вративши се у Сплит Росандић се приближава Мештровићу. Ценећи младога пријатеља Мештровић га позива код себе у Беч да живе заједно од скромне Мештровићеве стипендије. И тако је Росандић доспео на Академију у Бечу. По завршеном школовању у Бечу Росандић долази у Србију 1912, али први светски рат привремено прекида његову делатност у Србији. Током рата излаже у Енглеској и Паризу, а после ослобођења настањује се стално у Београду, да би се тек у дубокој старости вратио у родни Сплит. Росандић се интензивно бавио и педагошким радом и како је био један од оснивача Академије ликовних уметности у Београду, изабран је 1937. за првог ректора Академије. За државног мајстора изабран је 1947. године.

Росандић је у камену, бронзи и дрвету извајао монументално и веома бројно скулпторско дело. Знатан број његових радова је данас сакупљен на једном месту и чува се у Музеју Томе Росандића у Београду. Од његових радова посебно треба поменути Маузолеј породице Петровић у Супетру на Брачу, а заиста изузетну пажњу заслужују две монументалне групе које се налазе пред Народном скупштином у Београду, а познате су под именом Играли се коњи врани. По лепоти и ликовној вредности њима су близске и следеће скулптуре: Бацач камена, Ессе хото, Уморни борац, Портрет бискупа Учелинија, Аутопортрет, Харфиста, Млада жена и још цео

низ других дела. Излагао је веома много, самостално и на заједничким изложбама, у земљи и иностранству, а посебан успех су имале његове самосталне изложбе у Ротердаму (1931), Амстердаму (1933) и Брислу (1933).

Основна библиографија: Миодраг Коларић, Тома Росандић, Београд 1959.

12. МЛАДОСТ

рельеф у дрвету, ш. 48 — в. 157 цм.
није потписан.
Н. М., инв. бр. 129.

13. ПЛЕС

рельеф у дрвету, ш. 48 — в. 157 цм.
није потписан.
Н. М., инв. бр. 130.

14. ЕССЕ НОМО

бронза, в. 46 цм.
није потписана
Н. М., инв. бр. 347.

15. МЛАДА ЖЕНА

дрво, в. 200 цм.
потписана: »T. Rosandić«
Н. М., инв. бр. 38.

16. ХАРФИСТА

бронза, вис. 80 цм.
потписана: »T. Rosandić«
Н. М., инв. бр. 41.

ДРАГОМИР АРАМБАШИЋ, вајар (Београд, 1881 — код Баркенбрига, Немачка, 1945).

Средњошколску на образбу је добио у Београду. После тога, каже се да је учио у Минхену, али га не налазимо међу оним српским студентима који су редовно похађали тамошњу Академију, у Дрездену, Риму и Паризу. Члан друштва Ладе са којом је највише и најчешће излагао постао је 1906. Од 1908. напредни је члан Српског уметничког удружења. Био је активни учесник у првом светском рату. После рата, од 1921. поново је члан Ладе. Такође је један од оснивача Удружења ликовних уметника у Београду 1919. Период између два рата провео је живећи и радећи у Београду. За време другог светског рата био је у заробљеништву, где је и умро приликом једног транспорта логора. Први пут је излагао на II југословенској изложби у Софији 1906. Представљао је српску скулптуру и на изложбама у Риму 1911, Паризу 1920. и Лондону 1930. Самостално је излагао са сликарем Б. Стевановићем у Београду 1921.

Арамбашићева вајарска оставина није нарочито бројна. Међу познатим делима истичу се актови: Буђење (рађено за фонтану пред Уметничким павиљоном на Калемегдану), Девојка са разбијеним крчагом и Рибар.

Основна библиографија: Удружење ликовних уметника у Београду 1919, Београд, 1969, стр. 137. и 149.

17. РИБАР

бронза, в. 55 цм.
потписана: „Арамбашић“
Н. М., инв. бр. 429.

МАРКО БРЕЖАНИН, вајар (Спич код Бара, 1883 — Београд, 1956).

Љубав према вајарству развила се у њему у време док је радио као каменорезац у Софији. Зато се 1906. уписао на Уметничко-обртну школу у Љубљани. Вајарске студије наставио је касније у Бечу, од 1910. За време првог светског рата живео је и радио на Цетињу. После рата, од 1919. до смрти, место сталног боравка му је Београд. Између два рата најчешће ради портрете, углавном угледних културних радника, као што су: Илија Станојевић, Урош Предић, Бора Станковић, Иво Војновић и други. После рата често обрађује личности из народнослободилачке борбе. Тако је у Петничкој пећини код Ваљева изклесао монументалне ликове народних хероја Дудића, Шпанца и Филиповића.

Основна библиографија: В. Ђурић, Сликари и вајари Прне Горе (1900—1960), Цетиње, 1964, стр. 12—13. и 146.

18. ПОРТРЕТ ВЛАДЕ ЂОРОВИЋА

бронза, в. 46,5 цм.
потписан: „Брежанин 1927“.
Н. М.

ПЕТАР ПАЛАВИЧИНИ, вајар (Корчула, 1887 — Дубровник, 1958).

Палавичини се још у детинству истакао као добар цртач и захваљујући секретару корчуланске општине добија стипендију са којом одлази у Каменарско-вајарску школу у Хоржице у Чешкој. После четири године које је провео као ученик Гвида Коцијана, а истовремено стекао и једно шире образовање из књижевности, историје, музике, Палавичини се 1909. уписао на Академију у Прагу и постао ученик познатог вајара Јозефа Вацлава Мислбека. Током школских распуста путовао је по Немачкој и Италији. Још као студенту поверило му је да изради Споменик Валтазара Богишића у Цавтату. Први светски рат је Палавичини провео радећи у Прагу, а потом се враћа у домовину и стално живи у Београду. Био је професор Уметничке школе у Београду од 1925. до 1937. године. Палавичини је и један од оснивача уметничке групе Облик.

Извајао је неколико споменика (Карађорђе, Споменик Ђацима — ратницима, Стевану Мокрањцу итд.), а доста се бавио и декоративном скулптуром. Најпознатији Палавичинијеви радови су портрети и фигуре, остварени у камену, ређе бронзи или дрвету: Портрет Растика Петровића, Портрет Марка Цара, Рибарка, Девојка са зделом, За плавом птицом, Пролеће. Прву самосталну изложбу имао је у Прагу 1919, потом излаже самостално у Загребу (1920) и Београду (1921). Редовно је излагао на изложбама групе Облик и на низу различитих изложби наших уметника како у земљи, тако и у иностранству.

Основна библиографија: Момчило Стевановић, Петар Палавичини, Београд, 1964.

19. ПОРТРЕТ РАСТКА ПЕТРОВИЋА

мермер, в. 46 цм.
није потписан.
Н. М., инв. бр. 170.

20. РИБАРКА

бронза, в. 83 цм.
потписана: »Palavicini«.
Н. М., инв. бр. 83.

21. ДЕВОЈКА СА ЗДЕЛОМ

камен, в. 72 цм.
потписана: »Pallavicini«.
Н. М., инв. бр. 46.

ЖИВОЈИН ЛУКИЋ, вајар (Београд, 1889—1934).

Лукић је као ученик Ђорђа Јовановића завршио у Београду Уметничко-златарску школу. Још током школовања привукла га је минијатурна пластика и ради медаље, а takoђе и декорацију. Одлази на студије 1909. и уписује се у Москви на Строгановску академију. У земљу се вратио 1913. и учествовао је у првом светском рату. На фронту остаје до почетка 1918. када је пребачен у Рим. У Риму је живео до краја 1921, а онда се на позив Ивана Мештровића вратио у домовину и радио на маузолеју породице Рачић у Цавтату. Од 1924. живео је стално у Београду.

Лукић се много бавио декоративном скулптуром. У Москви је радио декорацију женске гимназије, у Риму декорацију биоскопа Volturro и таваницу ресторана Rinascimento, а у Београду тимпанон Хистолошког института Медицинског факултета, декорацију Врачарске задруге (данас зграда Турске амбасаде), затим две групе Историја и Трговина у Народној скупштини. Такође је радио надгробне споменике и Споменик ослободиоцима Београда. Лукић је своја дела реализовао у камену и бронзи: рељеф Св. Ђорђа на Његошевој капели на Ловћену, Портрет младе жене, Портрет младе жене с пунђом, али су најзначајнији његови радови решени у форми минијатурне пластике, где је извајао низ камеја, затим медаља и плакета у бронзи и племенитим металима, као и радове у слоновачи, седефу и школьци. Излагао је у Москви 1912. и 1913, у Риму 1918, 1920. и 1921, у Дубровнику 1922, а у Београду 1924. Учествовао је на заједничким изложбама у земљи и иностранству и био је члан Ладе.

Основна библиографија: Дејан Медаковић, Заборављени и мало познати Живојин Лукић, „Данас“, Београд, 11.X 1961; Зоран Маркуш, Вајар Живојин Лукић, Дело, бр. 5, Београд 1968, стр. 588—596; Катарина Павловић, Прилог за монографију вајара Живојина Лукића, Зборник Народног музеја, VII, Београд (у штампи).

22. ПОРТРЕТ МЛАДЕ ЖЕНЕ

мермер, в. 48 цм.
потписана: „Ж. Лукић“.
Н. М., инв. бр. 123.

23. ПОРТРЕТ МЛАДЕ ЖЕНЕ С ПУЊОМ

бронза, в. 45 цм.
потписана: „Ж. Лукић“.
Н. М., инв. бр. 124.

ДУШАН ЈОВАНОВИЋ — ЂУКИН, вајар (Београд, 1891—1945).

Душан Јовановић — Ђукин је још као дете био на неки начин усмерен ка уметничкој активности, јер је његов отац био фотограф Милан Јовановић, а стриц му је био познати сликар Паја Јовановић. У Београду је завршио гимназију и почeo је најпре у Берлину, па онда у Дрездену да студира архитектуру. По избијању првог светског рата Ђукин одлази на фронт и са војском прелази Албанију. Ратно затије је искористио да студира скулптуру у Фиренци. И ове студије прекида и враћа се у војску, а после пробијања солунског фронта одлази у Париз и завршава студије на *École de Beaux-Arts*. У Београд се вратио 1932. Почeo је да се бави и педагошким радом. Са Младеном Јосићем основао је вечерњу уметничку школу при Коларчевом универзитету у Београду. Његови најпознатији радови су бисте, портрети и фигуре решени у камену или бронзи: Војвода Степа Степановић, Бранислав Нушић, Добрица Милутиновић, Владан Ђорђевић, Соја Јовановић, Девица, Добошар. Почeo је да излаже још у Италији на изложбама футуриста, а потом је у Паризу излагао на Јесенњем салону и Салону независних, као и по париским галеријама заједно са Ристом Стијовићем. У Београду је излагао на заједничким изложбама. Био је члан Ладе.

24. ДЕВИЦА

камен, в. 61 цм.
потписана: »D. Jovanovitch«.
Н. М., инв. бр. 381.

25. ДОБОШАР

бронза, в. 71 цм.
потписана: »D. J. Đukin«.
Н. М.

ЂОРЂЕ ОРАОВАЦ, вајар (Ниш, 1891 — Београд, 1955).

Ђорђе Ораовац се за уметничку каријеру определио релативно касно, управо тек после првог светског рата у коме је учествовао као добровољац, а из кога се вратио као тешки инвалид. Од 1922. до 1925. године похађао је Уметничку школу у Београду, а потом је наставио студије код Бурдела у Паризу. По повратку у Београд прихвате се педагошког рада и постаје професор цртања, вајарства и историје уметности у Вишој педагошкој школи у Београду. Ту ради до 1946, а онда одлази на извесно време у Херцегнови где је професор Школе за примењену уметност.

Ђукин је неговао скулптуру мањих димензија и извајао је најчешће у бронзи низ портрета, фигурина и актова, међу којима су најпознатији портрети: Родена, Бурдела, Стеве Тодоровића, Боже Николића, Боре Ђорђевића итд. Први пут је излагао у Паризу 1928. у Салону независних и Салону уметника рањених и осакаћених у рату, а по повратку у Београд излаже на заједничким изложбама. Скоро са истим успехом Ораовац се бавио и сликарством. Такође су биле запажене и његове уметничке критике и био је стални сарадник Уметничког прегледа.

26. ГЛАВА БУРДЕЛА

бронза, в. 44 цм.
потписана: „Ђ. Ораовац“.
Н. М., инв. бр. 357.

ЛОЈЗЕ ДОЛИНАР, вајар (Љубљана, 1893 — Крањ, 1969).

Средњу школу је завршио у Љубљани где је добио и прве поуке из вајарства од професора А. Репича на Уметничко-обртиој школи, 1905—1910. Вајарске студије је наставио у Бечу код професора Милнера на тамошњој Академији, али на кратко, јер се већ 28. октобра 1911. уписује на вајарски одсек Минхенске академије, где учи у класи професора Шмита. Већ као студент излаже и то се пуно успеха, прво у Бledу, а затим у Љубљани и Београду (на IV југословенској изложби). По повратку са студија живи и ради у Љубљани, али и много путује (Америка, Францука, Чехословачка итд.). У Београд је прешао 1932. Неколико година касније добио је Орден легије части за успело изведен Споменик Ламартину у Београду. У току другог светског рата уништене су му у његовом београдском атељеу бројне скице и студије. Одмах после рата 1946. изабран је за професора Академије ликовних уметности у Београду и на тој дужности остаје све до одласка у пензију 1963. Изабран је за члана Словеначке академије зnanosti и уметности. Потом одлази у Ичиће код Опатије да живи стално, а добија атеље у Крању.

Излагао је на преко педесет групних изложби у земљи и иностранству, а самостално 1956. у Београду, док му је 1958. приређена велика ретроспективна изложба скулптуре и графике у Љубљани. Аутор је великог броја споменика широм Југославије, а највише их је у Љубљани и Београду. Његова обимна вајарска оставина је уједначених вредности и тешко је из ње издвојити дела боља од осталих.

Основна библиографија: Н. Бартуловић, Мештровић и Долинар, Политика, 16.VI 1931; Цирил Велепић, Loјзе Долинар (каталог ретроспективне изложбе), Љубљана, 1958.

27. РАЊЕНИК

бронза, в. 46 цм.
потписана: „Долинар 41“.
Н. М., инв. бр. 211.

ИЛИЈА КОЛАРЕВИЋ, вајар (Велико Село крај Београда, 1894 — Београд, 1968).

Коларевић је почeo да учи гимназију у Београду, а 1911. је прешао у Уметничко-занатску школу. По избијању првог светског рата одлази на фронт. На солунском фронту је био теже рањен и одлази на опоравак у Тунис, а потом у Алжир, где током 1918—19. похађа сликарски одсек на Ecole National des Beaux-Arts d'Alger. Уметничку школу у Београду завршава 1920. Почеко је да се бави педагошким радом и био је најпре професор гимназије у Параћину, од 1924. професор гимназије у Београду, а 1940. изабран је за професора Академије ликовних уметности у Београду. Био је један од оснивача уметничке групе Зограф, дугогодишњи члан Ладе и једно време њен председник. Оставил је обиман вајарски опус.

Извлајао је 1930. уметнички споменик Црногорац који се налази на Цетињу. Најчешће је радио у дрвету и бронзи портрете и актове: Уметникови мати, Портрет М. Катића, Каријатида, Девојче, Торзо младе жене. Први пут је излагао у Алжиру са групом француских уметника, а потом на низу заједничких изложби у земљи. Самостално је излагао неколико пута у Београду и другим градовима Србије и Војводине.

Основна библиографија: Миодраг Коларић, Јубиларна изложба скулптуре Илије Коларевића, Београд 1965.

28. ТОРЗО МЛАДЕ ЖЕНЕ

дрво, в. 108,5 цм.
није потписана.
Н. М., инв. бр. 297.

РИСТО СТИЈОВИЋ, вајар (Титоград, 1894 —).

Основно образовање је добио у Титограду и Прокупљу, а 1912. се уписао у Уметничко-занатску школу у Београду, у којој ради као ученик Ђорђа Јовановића до 1941. По избијању првог светског рата Стијовић одлази на фронт и са војском преко Албаније прелази на Крф. Већ 1916. је у Француској и уписује се у Ecole des Beaux-Arts у Марселију, а следеће године прелази у Париз и наставља школовање на Ecole des Beaux-Arts. За скулптуру вајану у дрвету која ће касније представљати најбројнији и најзначајнији део његовог опуса Стијовић се заинтересовао још у Марселију. У Паризу му је применђена скулптура резана у дрвету (украси за намештај) представљала основ материјалне егзистенције. Иако га је француска критика веома топло прихватила подвлачећи вредности његовог дела, Стијовић се крајем 1927. враћа у Београд и постаје професор у гимназији. Био је члан уметничке групе Облик и изабран је за редовног члана Српске академије наука и уметности.

Иако је Стијовић претежно оријентисан ка интимистичкој скулптури, он је и аутор неколико споменика: Франш Депере у Београду, Јован Стерија Поповић у Вршцу, Штампар Божидар Вуковић на Цетињу. Стијовић је извајао и неколико ликовна из Горског вијенца. Посебну пажњу заслужује низ женских ликова и актова остварених у племенитом дрвету: Индијска играчица, Каријатида, Жена са шалом, Купачица, Девојка, Глава жене, Леђа жене. Са исто толико осећања и љубави Стијовић је у бронзи, дрвету и камену вајао фигуре птица и животиња: Коко спава, Орлић, Сова, Какаду, Зечић, Мечка са мечетом. Први пут је излагao у Паризу 1919. заједно са Бурделом и Мајолом на Јесењем салону, затим излаже у Паризу сваке године у Салону независних, Националном салону лепих уметности и Салону Тиљери, као и у разним галеријама. По повратку у домовину излаже у Београду 1928. са Петром и Николом Добровићем, а прву самосталну изложбу имао је у Београду 1937. После тога је уследио низ самосталних изложби и такође је излагao на бројним заједничким изложбама.

Основна библиографија: Лазар Трифуновић, Ристо Стијовић, Београд, 1969.

29. ДЕВОЈКА

ружино дрво, в. 89 цм.
потписана: »Stiyovitch Risto«.
Н. М., инв. бр. 45.

30. ГЛАВА ЖЕНЕ

макасар дрво, в. 76 цм.
потписана: »Stiyovitch«.
Н. М., инв. бр. 92.

31. ЛЕЂА ЖЕНЕ

орахово дрво, в. 38 цм.
није потписана.
Н. М., инв. бр.

32. СОВА

гранит, в. 40 цм.
није потписана.
Н. М., инв. бр. 194.

33. КОКО СПАВА

мермер, в. 31 цм.
потписана: „Р. Стијовић“.
вл. В. Кусовац

МИЛАН НЕДЕЉКОВИЋ, вајар (Земун, 1896 — Београд, 1947).

Прве поуке из вајарства добио је на Вишој школи за умјетност и умјетнички обрт у Загребу, а даље студије је наставио у Прагу, Паризу и Бечу. По завршеном школовању долази у Београд, где се углавном бави израдом предмета примењене уметности у сребру, дрвету и другим металима.

Недељковићева вајарска оставина није обимна, али дела као што је **Попрсје девојке** сведоче о њеним несумњивим ликовним вредностима.

34. ПОПРСЈЕ ДЕВОЈКЕ

бронза, в. 52 цм.
потписана: »Milan Nedeljković«.
Н. М., инв. бр. 434.

СРЕТЕН СТОЈАНОВИЋ, вајар (Приједор, 1898 — Београд, 1960).

Још као ученик гимназије у Тузли и Београду Стојановић се истакао својим револуционарним радом. Тако је после атентата у Сарајеву као припадник „Младе Босне“ осуђен на десетогодишњу робију. У затвору је био од 1914. до 1917. и за то време је радио у радионици за израду дуборезних предмета. Ту се родила његова љубав према скулптури. Одмах по завршеном рату Стојановић се уписао на Академију у Бечу, где је провео годину дана учећи у класи професора Зелезног и Левандовског. Незадовољан оним што му је пружала, у уметничком погледу већ увек превазиђена Бечка академија, Стојановић 1919. одлази у Париз. Тамо је учио у класи чуvenог вајара и педагога Антоана Бурделя све до 1922. За то време је неколико пута излагао у Јесењем салону, Салону независних и Националном салону. У Београд, у коме ће остати за стално, дошао је 1922. Ради веома много и често путује (Минхен, Берлин, Лондон, у неколико наврата у Италију и Француску, затим у Беч, Праг, па Польску и Грчку). Дуже времена је радио као хонорарни предавач на Вишој педагошкој школи у Београду. За ванредног професора Уметничке школе изабран је 1937, а за редовног 1939. Истовремено се истиче ликовним критикама које објављује у Политици и есејима у Уметничком прегледу.

После рата ради као ректор Уметничке академије и његово се присуство снажно осећа у културном и политичком животу Србије. За свој плодни уметнички и друштвени рад добио је бројне награде, одликовања и признања. За дописног члана САН изабран је 1950, а за редовног 1959. Први пут је излагао у Паризу 1920, а у Београду 1923. После тога излагао је на многобројним заједничким изложбама у земљи и иностранству (Лондону, Ротердаму, Барселони, Риму, Москви, Венецији). Самостално је излагао у Београду (осам пута), Загребу, Сарајеву и Чачку. Израдио је низ монументалних споменика међу којима се истичу

они на Иришком венцу и Босанском Грахову. Веома су запажени његови рељефи, посебно Девојка с цветом, Одмор, Огрлица, Утеха и Једрењак, а велика је штета што је 36 рељефа пропало 6. априла 1941. када је кућа др Ђорђевића, где су се рељефи налазили, погођена бомбом.

Ипак, највећи ликовни домет Стојановић је постигао у портрету. Тако се без његових портрета Моя отац, Ђакомети, Никола Вулић, Милан Ракић, Моја кћи, или Наташа Бошковић, не би могла замислити ни једна антологија српске скулптуре.

Основна библиографија: Ст. Ђилић, Сретен Стојановић (каталог изложбе), Београд, 1953; М. Б. Протић, Сретен Стојановић, Београд, 1957; М. Кашанић, Савремени београдски уметници, Београд, 1958, стр. 39—40; М. Стевановић, Сретен Стојановић, Београд, 1963.

35. ДЕВОЈКА С РУЖОМ

рељеф у дрвету, ш. 25 — в. 105 цм.
потписан: „С. Стојановић, Париз, 1921“.
Н. М., инв. бр. 93.

36. ЈЕДРЕЊАК

рељеф у дрвету, ш. 38 — в. 25 цм.
потписан: „С. С. 1931“.
Н. М., инв. бр. 430.

37. ПОРТРЕТ НИКОЛЕ ВУЛИЋА

бронза, в. 35 цм.
није потписана.
Н. М., инв. бр. 32.

38. РОБ

дрво, в. 196 цм.
није потписан.
Н. М., инв. бр. 176.

ФРАНО МЕНЕГЕЛО — ДИНЧИЋ, вајар (Котор, 1900 —).

Менегело — Динчић се још у детињству заинтересовао за скулптуру и завршио је Умјетничку школу у Сплиту. Већ 1918. одлази у Праг да би на Академији студирао до 1922. године. Одмах се определио за скулптуру малих димензија и на Академији је похађао специјално одељење за плакете које је у то време водио професор Шпаније. По завршетку студија напушта Праг и борави око годину дана у Берлину и нешто дуже у Паризу. Вративши се у домовину приhvата се педагошког рада и пајпре постаје професор у Сомбору, а 1927. професор гимназије у Београду. Од тада стално живи и ради у Београду.

Поред плакета, Аутопортрет, Девојчица, које су основна уметничка преокупација Менегела — Динчића, радио је и скулптуре чији је основ социјална тематика и Споменик Николи Тесли који се налази у Електричној централи у Прагу. Извајао је и низ медаља, а такође и неколико основа за југословенски ковани новац. Први пут је излагао 1921. у Прагу, а у земљи на

изложби удружења Медулић у Сплиту 1922. Потом је учествовао на низу заједничких изложби, а посебно је запажен на Међународној изложби модерне плакете у Стокхолму 1955. У Београду је имао и три самосталне изложбе.

39. ДЕВОЈЧИЦА

плакета — бронза, ш. 20 — в. 27 цм.

потписан: »Dinčić F. M.«

Н. М., инв. бр. 334.

40. АУТОПОРТРЕТ

рељеф у бронзи, Р 26 цм.

потписан: »Dinčić F.«

Н. М., инв. бр. 193.

ПЕРИША МИЛИЋ, вајар и сликар (Београд, 1901 —).

Прво ликовно образовање добио је на Уметничкој школи у Београду, од професора Ђ. Јовановића и Љ. Ивановића, 1919—1920. У то време је и први пут излагао у Београду. Право са Уметничке школе одлази у Париз где се уписује на École National Supérieure des Beaux-Arts и учио је у класи познатог вајара и педагога Жан Антоан Анжалбера. У Паризу је остао све до 1927. Затим се враћа у Београд где излаже 1931. и 1936. Члан је Ладе на чијим изложбама више мање редовно излаже. Често путује у Француску и Италију, где је такође излагао. Милић је аутор бројних портрета међу којима треба поменути најзначајније као што су портрети Јанка Веселиновића и Бранимира Ђосића, а истичу се и рељефи Портрет девојчице у профилу, Караборђе, као и низ успешијих плакета.

41. ПОРТРЕТ ДЕВОЈЧИЦЕ У ПРОФИЛУ

рељеф у бронзи, Р 23,5 цм.

потписан: »P. S. Militch«.

Музеј града Београда.

МИХАЈЛО ТОМИЋ, вајар (Кладово, 1902 —).

Вајарство је почeo да учи 1923. године код Петра Палавичинија, али је Уметничку школу у Београду напустио већ у јесен 1924. и отишao у Париз, где на академији Grande Chomière ради код Бурдела. Али се и овде задржао свега једну годину и после краће паузе током 1926—27. наставља студије на академији Julien у Паризу код Ландовског и Бушара. Вратио се затим у домовину и неко време ради у Београду. Али је у јесен 1933. отишao поново у Париз и годину дана је специјализирао обраду дрвета и камена на École de Arts appliqués à l'Industrie и у атељеу Р. Верика. Вративши се у Београд једно кратко време се придржује групи Независних. Томић се бавио и педагошким радом. Постао је 1938. професор и шеф одељења за вајарство у Школи за примењене уметности у Београду и на том месту ради до 1948. Члан је Ладе од 1957.

Мотиви Томићеве пластике су најчешће тела у динамичном покрету и женски акт који ваја у камену и бронзи. Чини нам се да су му најуспешнији радови: Игранка у берби, Сатир, Жена која лежи, Младић с фрулом. Први пут је излагао у Паризу 1927. на Јесенњем салону, а у Београду је 1933. имао изложбу заједно са сликарем М. Вукотићем. Затим се јавља на заједничким изложбама.

Основна библиографија: И. Ј. (Растко Петровић), Сликар М. Вукотић и скулптор М. Томић први пут сами пред публиком, Једна изванредна скулптура, Политика, 26.IV 1933.

42. ИГРАНКА У БЕРБИ

бронза, в. 80 цм.
потписана: „М. Томић“.
Н. М., инв. бр. 33.

РАДЕТА СТАНКОВИЋ, вајар (Беч, 1905 —).

Вајарство је студирао на Умјетничкој академији у Загребу од 1927. до 1933. Професори су му били одлични вајари и педагоги Ф. Кршињић, Р. Франгеш Михановић и И. Мештровић. По завршеним студијама неколико година живи и ради у Загребу, а затим прелази за стално у Београд 1936.

Непосредно после другог светског рата ради кратко време као професор Академије ликовних, а потом примењених уметности. На тој дужности се налази и данас. Његово вајарско дело настало пред рат није тако обимно, али је зато после рата урадио много. Аутор је бројних споменика широм Србије и, нарочито, Војводине (Београд, Уб, Зрењанин, Башаид, Мокрин, Опово, итд.).

43. ВОДОНОША

бронза, в. 72,5 цм.
потписана: »R. S.«
Н. М., инв. бр. 185.

СТЕВАН БОДНАРОВ, вајар и сликар (Госпођинци, 1905 —).

Боднаров је као дете сиромашне војвођанске породице принуђен најпре да ради по туђим кућама у селу, а затим учи браварски и ковачки занат. Љубав према уметности је победила немаштину и он се 1925. уписао у Уметничку школу у Београду. Најпре је учио вајарство код Петра Палавичинија, а затим сликарство код Милана Миловановића и школу је завршио 1931. године. У два маха је боравио у Паризу 1934—35. и 1938—39. Боднаров је припадао кругу напредно оријентисаних уметника и био један од оснивача уметничке групе „Живот“. Због активног помагања НОП-а за време окупације Боднаров је ухапшен и у затвору на Бањици био је од краја 1941. до 1942, а априла 1944. одлази у НОБ. Као вајар је Боднаров првенствено заинтересован за портрет и фигуру. Тешко је изабрати најзначајније, али ипак поменимо портрете: Пјера Крижанића, Љубице Сокић, Исмета Мујезиновића, Антона Хутера, а та-кође је и аутор читавог низа споменика: Споменик Димитрију Тупцо-вићу у Београду, затим споменици у Старој Пазови, Јајинцима, Кули, Бијелом Пољу, Опову итд. Први пут је излагао 1930. у Београду, затим излаже неколико пута у Паризу. Учествовао је на заједничким изложбама у земљи и иностранству, а самостално је излагао у Београду (1933, 1938, 1965), Новом Саду (1933, 1938, 1965) и Јајцу (1966).

Основна библиографија: др Миодраг Коларић, Стеван Боднаров сликар и вајар, Јајце, 1966.

44. ПОРТРЕТ ЉУБИЦЕ СОКИЋ

бронза, вис. 34 цм.
није потписана.
Музеј савремене уметности.

ВЛАДЕТА ПИПЕРСКИ, вајар (Ваљево, 1908 — Шабац, 1942).

Владета Пиперски је још током школовања привукао пажњу јавности на изложбама Уметничке школе као у томе моменту најталентованији ученик Петра Палавичинија. Озбиљни материјални проблеми који су пратили његово школовање наставили су се током целог живота. Пиперски се приближио групи напредних уметника и покушавао је да своју активност усмери у томе правцу. Током другог светског рата активно учествује у НОВ-у, али је августа 1942. заробљен. Последња вест о животу Владете Пиперског је да се септембра 1942. налазио у затвору у Шапцу, а затим му се губи сваки траг.

Пиперски је првенствено неговао портрет: Глава оца, Глава супруге Блаженке, Глава девојчице с витицама, али све више бива заокупљен социјалном тематиком: Шваља, Млади радник, Везиља. Излагао је повремено на заједничким изложбама у Београду.

45. ГЛАВА ДЕВОЈЧИЦЕ С ВИТИЦАМА

бронза, в. 28,5 цм.

није потписана.

Н. М., инв. бр. 360.

МИЛАН БЕСАРАБИЋ, вајар (Чачак, 1908 —).

Бесарабић је прво дипломирао на Правном факултету у Београду 1932. али пошто га право није привлачило као скулптура, уписао се у Уметничку школу такође у Београду. Учио је у класи одличног вајара и педагога П. Палавичинија и дипломирао 1938. Исте године је и први пут излагао, а члан Удружења ликовних уметника Србије постаје 1939. Први пут је самостално излагао већ 1940. у Београду. Бавио се педагошким радом. Предавао је цртање у Пећи и Земуну. После рата излаже често на групним изложбама и самостално (Београд, Земун, Пећ, Суботица и Нови Сад). Бесарабић у скулптури најчешће обрађује женску фигуру и портрет, међутим запажене су и његове бројне карикатуре.

Основна библиографија: П. Васић, Бесарабић (каталог изложбе), Павиљон Цвијете Зузорић, Београд, 1968.

46. ДЕЧАК

бронза, в. 35 цм.

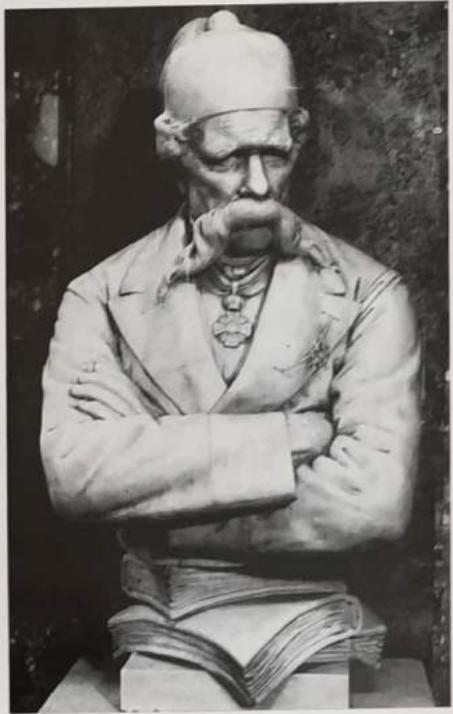
није потписана.

вл. аутор.

РЕПРОДУКЦИЈЕ



1. П. УБАВКИЋ
Краљица Наталија



2. П. УБАВКИЋ, Вук Карадžић



5. Ђ. ЈОВАНОВИЋ, Мириш ружа



4. Ђ. ЈОВАНОВИЋ
Србија



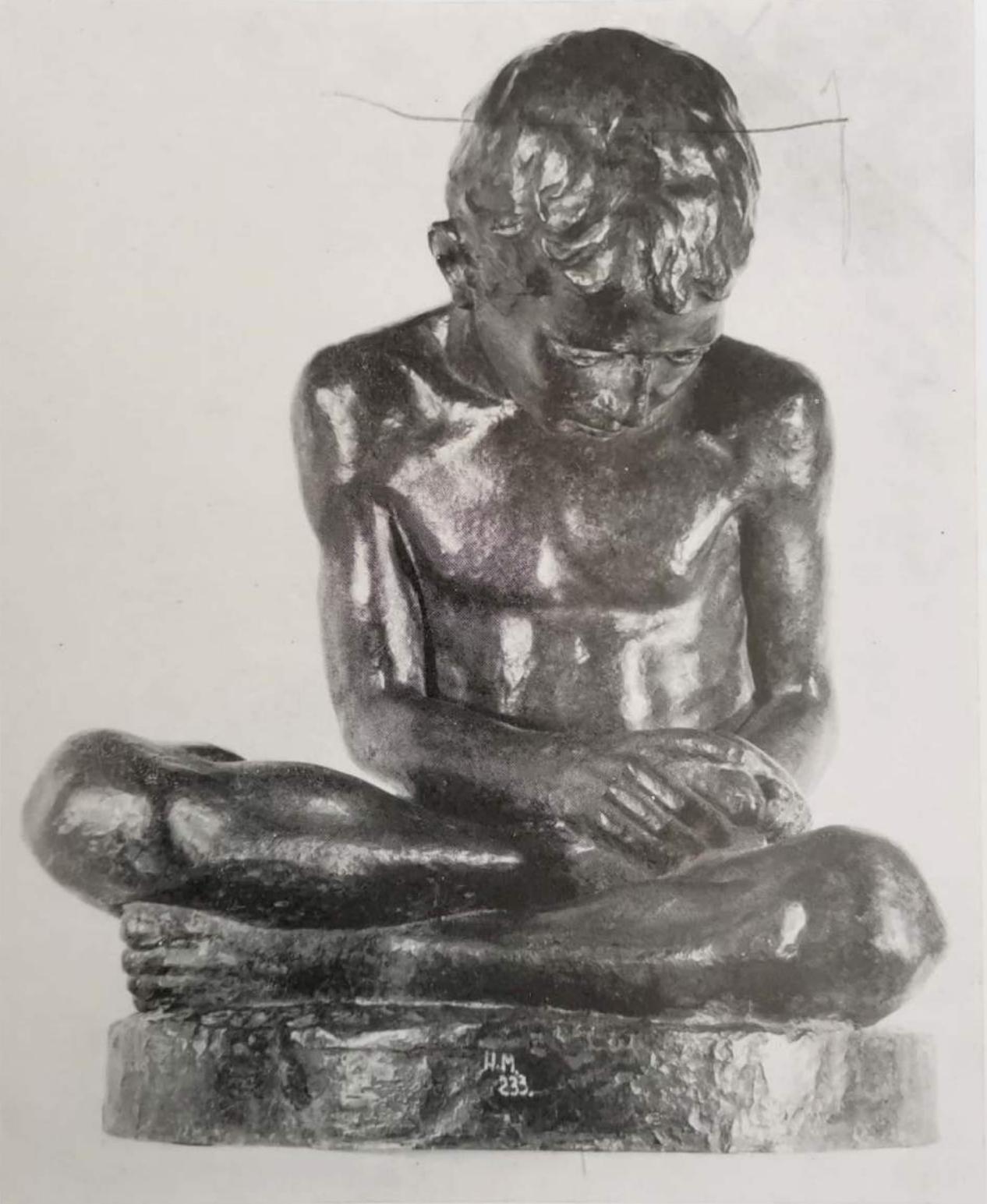
3. Б. ЈОВАНОВИЋ, Остављена



6. Ј. ПЕШИЋ, Кроз Албанију



7. Ј. ПЕШИЋ
Портрет мушкарца



9. С. РОКСАНДИЋ, Дечак који вади трн



10. С. РОКСАНДИЋ
Младић с мандолином



11. С. РОКСАНДИЋ
Лавица с младунчетом



8. ИВО ВУЧЕТИЋ
Маријана



14. ТОМИСЛАВ РОСАНДИЋ
Ecce homo



12. Т. РОСАНДИЋ, Младост



13. Т. РОСАНДИЋ, Плес

15. Т. РОСАНДИЋ
Млада жена



16. Т. РОСАНДИЋ
Харфиста





17. Д. АРАМВАШИЋ, Рибар

20. П. ПАЛАВИЧИНИ
Рибака



18. М. БРЕЖАНИН
Портрет Владе Торовића



21. П. ПАЛАВИЧИНИ
Девојка са зделом



25. Д. ЈОВАНОВИЋ ТУКИН. Добошар



22. Ж. ЛУКИЋ
Портрет младе жене



23. Ж. ЛУКИЋ
Портрет младе жене с пунђом



24. Д. ЈОВАНОВИЋ ВУКИН
Девица



26. Т. ОРАОВАЦ
Глава Бурделя



27. Л. ДОЛИНАР. Раненник

28. И. КОЛАРОВИЋ
Торзо младе жене



29. Р. СТИЛОВИЋ
Глава жене



29. Р. СТИЈОВИЋ
Девојка



31. Р. СТИЈОВИЋ
Леђа жене





32. Р. СТИЈОВИЋ
Сова



33. Р. СТИЈОВИЋ
Коко спава



24. М. НЕДЕЉКОВИЋ. Попрсје девојке

35. С.СТОЈАНОВИЋ
Девојка с ружом



36. С. СТОЈАНОВИЋ
Роб

37. С. СТОЈАНОВИЋ
Портрет Николе Булића



36. С. СТОЈАНОВИЋ Једрењак



42. М. ТОМИЋ. Играчка у берби



41. П. МИЛИЋ
Портрет девојчице у профилу



39. Ф. МЕНЕГЕЛО ДИНЧИЋ, Девојчица



40. Ф. МЕНЕГЕЛО ДИНЧИЋ
Аутопортрет

43. Р. СТАНКОВИЋ
Водонаја



45. В. ПИПЕРСКИ
Глава двојице с витицама

44. С. БОДНАРОВ
Портрет Ђубеље Сокол



46. М. БЕСАРАБИВ
Дечак

ГЈПО 4/72